

Livet er mer...

Tips oss om utenomfaglige aktiviteter på telefaks 23 10 90 40 eller e-post: tidsskriftet@legeforeningen.no

Norsk medisinsk ordbok har siden førsteutgaven kom i 1988, blitt trykt i 20 000 eksemplarer (1). Årets utgave er den sjettede i rekken og har 25 750 oppslagsord. Målgruppen er først og fremst Øyris egne kolleger, med håp om styrket bevissthet for morsmålets plass i medisinen. Derav gleden over å nå ut til studentene før de preges av stammespråkets sjargong.

– Tendensen til å bruke fremmedord er altfor utbredt. Det samme gjelder engelsksjuka og doktorlatin med mye akademisk daukjøtt. Å forenkle skriftspråket, stave på norsk vis og med forklaringer som de fleste av oss kan forstå innholdet av, er det jeg ønsker å oppnå, sier forfatteren.

Pasientvennlig

Det var da Audun Øyri (f. 1926) avsluttet sitt 20-årige virke ved Sentralsjukehuset i Rogaland og ble sjømannslege i byen på begynnelsen av 1980-tallet, at ordboken ble en realitet. Øyri er spesialist i indremedisin og nefrologi, men har bestandig interessert seg for etymologi. For ham handler det mer om språk som biologisk fenomen, enn at syntaks og ortografi skal være korrekt.

– Jeg tror neppe tradisjonalistene i Noregs mållag er fornøyd med normeringen i nynorsken min. Jeg kan ikke grammatikk, ikke vil jeg lære det heller. Det er talespråket som er det virkelige språket. I dag har filologiens strenge regelverk fått en altfor sterk plass i skriftspråket, mener han.

Gjennom årene har Øyri levert bidrag til Tidsskrift for Den norske lægeforening, særlig til Språkspalten: – Jeg må jo det for å drive litt reklame for arbeidet vi leksikografer bedriver. Fagprosa som litterær sjanger er altfor lite omtalt i offentligheten. I stedet er det mye mas om verdien av å lese romaner og dikt for å bli en god doktor. Jeg synes heller vi bør øve oss på å forklare kort og presist. Det vil komme pasientene til gode, sier han.

Svingbord gjør susen

Siden førsteutgaven kom ut med det samme antall oppslagsord, er Øyris bok stadig blitt oppdatert. I perioder inntar han sitt arbeidsrom i den gamle murvillaen i Muségaten sentralt i Stavanger, klokken 6 om morgenen. Der har han riktignok en datamaskin som er tilkoblet Internett, men i det daglige er det bare blyant og papir som duger.

Jo enklere, desto bedre

– Å arbeide innenfor fagprosasjangeren betyr å forklare innfløkte sammenhenger i enkle termer. Stundom kan det bli stor litteratur av slikt! mener Audun Øyri, leksikograflegen med nynorsk medisinsk ordbok på samvittigheten.

– Jeg orker ikke å glo på en skjerm hele tiden. Dessuten er konsollen jeg har lagd mye mer effektiv og praktisk. Da kan jeg attpåtil ha beina på bordet! humrer 75-åringen.

Innretningen som Øyri sikter til, har et understell på hjul som han fant på den kommunale søppelplassen i byen. Digre ringpermer, merket med hver sine bokstaver, ligger oppslått på svingbare hyller. Den dagen Tidsskriftet er på besøk, står G for tur.

– Jo eldre man blir, desto lettere er det å se ting i perspektiv. Ta begrepet gastrokardialt symptomkompleks; hvem har vel interesse av et slikt oppslag nå? Jeg tok det ut.

Han vil heller ikke delta i jammerkoret over økt anglofisering. Derfor er 18 620 av artiklene påført sin engelske benevnelse i den nye utgaven. Redigering av den neste består i å stryke, legge til og sørge for at omtalen av de gamle oppslagsordene holder mål, før han sender kopi av sidene med «fotpost» til sin makker i Oslo, filologen Håvard Hjulstad i Rådet for teknisk terminologi.

– Men det er som privatmann at han har hjulpet meg disse årene, presiserer Øyri. – Til førsteutgaven hadde Hjulstad to flinke nabodamer som skrev inn alle ordene i et dataprogram som han hadde laget til vårt bruk.

Slik sikrer forfatteren minimale utgifter i arbeidet som opprinnelig ble finansiert ved det han omtaler som milde gaver, blant annet fra Mållaget.

Kånå med honå i ståvå

– For all del, jeg bruker datateknologien selv også, sier Øyri. – Jeg kobler meg opp til Medline, som er fantastisk. Ved å sjekke ny litteratur om et oppslagsord, kan jeg file på mine egne forklaringer. Og hvis et søkeord bare viser et par treff de siste årene, vurderer jeg å sløyfe det. Det er bare amerikanerne som får til slikt. Gratis service er det også! skryter han.

Forfatteren gir gladelig honnør til de øvrige medisinske ordbøkene som er utgitt i Norge (2, 3). Konkurransen og målgrupperettet mar-

Audun Øyri bruker datateknologi, men når han redigerer kommende ordbokutgaver sverger han til fingersmokk, papir og blyant. Foto K. Ronge

kedsføring er ikke Audun Øyris gebet. Slikt får forlag og anmelderkorps ta seg av.

Det er på spørsmål om det ikke blir knirkende tørt aldri å kunne krydre sitt språk, at det glimter til i jærbuens øyne. Språkblomstene som finnes i dialektene, har han saktens fordyppet seg i. Programvaretilbud til PC-en likeså. Det har resultert i heftet *Folkeminne frå Ognæheia* (4), med 39 bidragsytere og Øyri som ansvarlig redaktør. Der forteller gamle sambygdingar om arbeids- og dagligliv fra middelalderen frem til i dag. Om fangst av 1100 år i løpet av én natt, fattigmannskosten som «ongane likte så godt fordi han var uten bein». Om skattesnusk og bonden Homse som fant på så mye løyve. I neste dugnadsbok får historien om en gammel kone som lot fjærkreet få bo inne på kammerset, sin opplagte plass.

– Det er så fordømrade enkelt. Eg lagde ein mal på datamaskinen og trykkeriet skanna inn bildene. Nesten like enkelt som å laga til ei ordbok, smiler Audun Øyri, griper fingersmokken og blar seg frem til G for grohold.

– Kari Ronge, *Tidsskriftet*
kari.ronge@legeforeningen.no

Litteratur

1. Øyri A. Norsk medisinsk ordbok. 6. utg. Oslo: Samlaget, 2001.
2. Lindskog BI, red. Universitetsforlagets store medisinske ordbok. Oslo: Universitetsforlaget, 1998.
3. Kåss E. Medisinsk ordbok. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1992.
4. Øyri A, red. Folkeminne frå Ognæheia. Eit dugnadsarbeid år 2000. Brusand: Folkebiblioteket, 2000.